

Ingliz tilidan foydalangan holda fanlararo guruhlarda akademik ko'nikmalarni rivojlantirishdagi qiyinchiliklar

Xalimov Saloxiddin Samiyevich

Mustaqil tadqiqotchi, QarDU

Harbiy aviatsiya instituti, "Tillar" kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Globallashuv jarayoni va xalqaro ta'lim tizimining rivojlanishi natijasida, ingliz tili ilmiy hamjamiyatda asosiy aloqa vositasi sifatida keng qo'llanilmoqda. Bu jarayonda ingliz tilidan foydalanishda bir qancha qiyinchiliklar yuzaga keladi. Ushbu maqola fanlararo guruhlarda ingliz tilidan foydalanishda duch kelinadigan asosiy muammolarni aniqlash va ularning oqibatlarini tahlil qilishni maqsad qiladi.

Kalit so'zlar: fanlararo guruhlar, akademik ko'nikma, integratsiyalashgan yondashuv, diskurs, til to'siqlari, madaniy farqlar.

Globallashuv va xalqaro ta'limning rivojlanishi natijasida ingliz tili xalqaro ilmiy hamjamiyatda asosiy aloqa vositasi sifatida qabul qilinadi. Fanlararo guruhlarda ilmiy faoliyat olib borish va akademik ko'nikmalarni rivojlantirish jarayonida ingliz tilidan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Turli sohalar vakillari va talabalari ingliz tilida birgalikda ishlash orqali yangi bilimlar yaratishi va o'zaro almashinuvni kuchaytirishi mumkin. Biroq, bu jarayonda turli til to'siqlari, madaniy va akademik farqlar kabi qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin.

Ingliz tilida fanlararo guruhlarda akademik ko'nikmalarni rivojlantirish murakkab jarayon bo'lib, ko'plab qiyinchiliklarni o'z ichiga oladi. Talabalar va o'qituvchilar turli ilmiy sohalar va madaniy kelib chiqishlariga ko'ra, o'zaro kommunikatsiya va til to'siqlariga duch kelishlari mumkin. Ushbu jarayonda texnik, metodologik va madaniy tafovutlar ham muhim rol o'ynaydi. Yana bir muammo — talabalarining til qobiliyatlari darajasidagi farqlar va ularga moslashtirilgan o'qitish strategiyalarining yetishmasligi. Shuningdek, integratsiyalashgan yondashuv va ta'lim jarayonini boshqarish uchun malakali o'qituvchilar va zamonaviy pedagogik vositalarga ehtiyoj mavjud. Shu sababli, muvaffaqiyatli o'qitish va o'rganish jarayonini tashkil etish uchun samarali til strategiyalari, o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi va ilg'or texnologiyalar qo'llanilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Ingliz tilidan foydalangan holda fanlararo guruhlarda akademik ko'nikmalarni rivojlantirish masalasi bo'yicha olimlar turli fikrlar bildiradilar. Ba'zi tadqiqotchilar, masalan, **Swales va Feak** (2004) fanlararo guruhlarda akademik til ko'nikmalarini rivojlantirishda til va madaniyat to'siqlari mavjudligini ta'kidlaydi. Ularning fikricha, talabalar turli ilmiy sohalardan kelganligi sababli, terminologiya va ilmiy diskurslardagi tafovutlar o'quv jarayonini qiyinlashtiradi.

Bundan tashqari, **Hyland** (2006) ham akademik yozuv ko'nikmalarini o'rgatishda fanlararo yondashuvlarning murakkabligini eslatadi. Unga ko'ra, o'quvchilar turli fanlarga oid materiallar bilan ishlayotganda, maqsadli tilni moslash va yangi uslublarni o'zlashtirishda muammolarga duch keladi.

Dudley-Evans va St John (1998) esa ingliz tili o'qituvchilarining rolini muhim deb bilishadi. Ular til va madaniyat o'rtasidagi tafovutlarni bartaraf etish uchun zamonaviy o'qitish uslublarini va texnologiyalarni qo'llash zarurligini ta'kidlaydilar. Shu bois, muvaffaqiyatli ta'lim jarayonini tashkil qilishda pedagogik yondashuvlar va til o'qitish strategiyalarining dolzarbligi ko'rsatib o'tiladi.

Fanlararo guruhlarda akademik muloqotning samarali tashkil etilishi uchun guruh a'zolarining til ko'nikmalari muhimdir. Ingliz tilini ikkinchi til sifatida o'rgangan talabalar va mutaxassislar uchun murakkab ilmiy tushunchalarni ifodalash va tushunish qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Bu holat o'z fikrlarini aniq ifoda etishda cheklovlar keltirib chiqaradi va tushunmovchiliklar sababli samaradorlik pasayadi. Masalan, ilmiy terminologiyani to'g'ri tushunish va uni boshqa soha vakillariga tushuntirish ko'pincha qiyin kechadi. Bu, ayniqsa, ilmiy munozaralar va hisobotlar tayyorlashda

sezilarli bo‘ladi. Til darajasi past bo‘lgan a‘zolar o‘z hissalarini to‘liq qo‘sha olmasliklari va ularning bilimlari ham cheklanishiga olib keladi.

Til to‘siqlarini yengish uchun fanlararo guruhlar a‘zolariga maxsus ingliz tili kurslari va ilmiy yozish bo‘yicha treninglar tashkil qilish muhimdir. Bu nafaqat til ko‘nikmalarini yaxshilashga yordam beradi, balki o‘zaro muloqotni rivojlantirishga ham hissa qo‘shadi.

Fanlararo guruhlarda talabalarining turli madaniy va ta‘limiy tajribalari bo‘lishi muqarrar. Bu farqlar ularning muloqot usullari va o‘qitish uslublarida o‘z aksini topadi. Masalan, ba‘zi mamlakatlarda o‘quvchilar muloqotda faol ishtirok etishadi va o‘z fikrlarini erkin ifoda etishga odatlangan bo‘lsa, boshqa mamlakatlarda bu uslubdan farq qiluvchi ta‘lim tizimlari mavjud.

Madaniy farqlar o‘zaro tushunmovchiliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Masalan, ayrim talabalarining shaxsiy chegaralarni saqlab qolish yoki munozaralarda qatnashishdan qochish kabi xatti-harakatlari ularning ishtiroki va o‘rganish samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu sababli, madaniyatlararo farqlarni bartaraf etish uchun maxsus treninglar va dasturlar o‘tkazish talab etiladi. Bunday madaniy integratsiya dasturlari orqali talabalar bir-birlarini yaxshiroq tushinishi va samarali ishlashga o‘rganishlari mumkin. Bu jarayonda fanlararo loyihalar va muhokamalar orqali madaniyatlararo almashinuvni kuchaytirish samarali bo‘ladi.

Fanlararo guruhlarda turli fanlardan kelgan a‘zolar birgalikda ishlagani sababli, har bir fan o‘ziga xos terminologiyaga va ilmiy yondashuvlarga ega bo‘ladi. Ushbu terminlarni ingliz tilida tushuntirish va boshqa soha vakillariga yetkazish ko‘pincha murakkab bo‘ladi. Bu murakkabliklar ilmiy loyihalarning davomida va tadqiqot natijalarini tahlil qilishda sezilarli bo‘lishi mumkin. Masalan, texnik va gumanitar fanlar vakillari o‘rtasida bir xil tushunchalarga turlicha yondashuvlar bo‘lishi mumkin. Bunday farqlarni yengish uchun til va terminologiyani tushuntirishda aniq va oddiy ifodalar va vizuallashtirish usullaridan foydalanish samarali bo‘lishi mumkin.

Ingliz tilini yaxshi bilmaslik talabalarda o‘ziga ishonchsizlik va motivatsiya pasayishiga olib keladi. Ba‘zi talabalar til bilish darajasi past bo‘lgani sababli guruh mashg‘ulotlarida faol ishtirok etishdan qo‘rqishlari mumkin. Bu esa ularning ilmiy muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini cheklaydi. Shuning uchun, fanlararo guruhlarda motivatsiyani oshirish va talabalarni qo‘llab-quvvatlash uchun psixologik yordam va o‘z-o‘ziga ishonchni oshirish dasturlarini tashkil qilish lozim. Bu dasturlar orqali talabalar o‘zlarini erkin ifoda etishga va guruh mashg‘ulotlarida faol ishtirok etishga rag‘batlantiriladi.

Ilmiy adabiyotlar va resurslarga kirish imkoniyati ham fanlararo guruhlarda qiyinchilik tug‘dirishi mumkin. Ingliz tilidagi resurslar va ilmiy adabiyotlarni tushunish ko‘p talabalar uchun qiyin bo‘lishi mumkin. Ayrim mamlakatlarda esa ingliz tilidagi yuqori darajadagi adabiyotlarga kirish imkoniyati cheklangan. Bu holat talabalar uchun ilmiy tadqiqot jarayonini qiyinlashtiradi va ular o‘rtasidagi bilim darajasidagi tafovutlarni kuchaytiradi. Bunday muammolarni yengish uchun universitetlar va ilmiy muassasalar tomonidan talabalarni ilmiy resurslarga kirishni osonlashtiruvchi dasturlar va kutubxonalar tashkil etilishi kerak. Shuningdek, talabalarni mustaqil o‘qish va ilmiy tadqiqotlar olib borishga rag‘batlantirish ham muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilidan foydalangan holda fanlararo guruhlarda akademik ko‘nikmalarni rivojlantirish bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Til to‘siqlari, madaniy farqlar, motivatsiya yetishmovchiligi va ilmiy resurslarga kirishdagi cheklovlar bu jarayonda asosiy muammolar sifatida namoyon bo‘ladi. Biroq, maxsus treninglar, madaniy almashinuv dasturlari va ilmiy resurslarga kirishni kengaytirish orqali bu muammolarni bartaraf etish va talabalarining akademik ko‘nikmalarini rivojlantirish mumkin. Shu bilan birga, fanlararo guruhlar orqali yangi bilim va tajribalarni birlashtirishga imkon berish talabalarining rivojlanishi va ilmiy muvaffaqiyatga erishishi uchun muhim omil bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Swales, J. M., & Feak, C. B. (2004). *Academic Writing for Graduate Students: Essential Tasks and Skills*. Michigan: University of Michigan Press.
2. Hyland, K. (2006). *English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book*. New York: Routledge.
3. Dudley-Evans, T., & St John, M. J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes: A Multi-Disciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Flowerdew, J., & Peacock, M. (Eds.). (2001). *Research Perspectives on English for Academic Purposes*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Paltridge, B., & Starfield, S. (2013). *The Handbook of English for Specific Purposes*. Chichester: Wiley-Blackwell.